

Augstākās tiesas Senāta atziņas Darba likuma normu piemērošanā

lektors: senators Valerijans Jonikāns
LBAS konference
"Aktuālie Darba likuma piemērošanas problēmjautājumi"
2012.gada 20.novembris

I Senātā izskatītās lietas darba strīdos

- 2008.- 98
- 2009.- 164
- 2010.- 240
- 2011.- 114
- 2012. (10 mēneši)- 273 + 47 (*neizskatītas*)

Atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību- 124 (**2010.**) 49 (**2011**) 190
(2012)

Spriedums negrozīts- 63 / 27 / 29

Spriedums atcelts - 49 / 30 / 52

Kasācijas tiesvedība izbeigta- - / 7 / 2

Valstī: 2010.- 1.instance-1427; 2.instance- 447

2011.- 965 442

[2]

II Tiesības uz taisnīgu tiesu

- **Latvijas Republikas Satversmes 92.pants**

Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

- **Civilprocesa likuma 1.pants**

Katrai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā.

- **Civillikuma 1.pants**

Tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības.

- **Darba likuma 30.pants**

Individuāli tiesību strīdi starp darbinieku un darba devēju, ja tie nav izšķirti uzņēmumā, izšķirami tiesā.

{ 3 }

III Laiks procesuālo tiesību izmantošanai Tiesiskā stabilitāte

(Noilgums/Prekluzīvie termiņi/ *Ausschlussfrist*)

- **3 gadi**- no dienas, kad bija jāizsniedz rakstveida aprēķins, bet tas nav izdarīts- DL 31.panta otrā daļa.

SKC-1210/2010 V.S. pret SIA "Assets"

- **2 gadi**- "Visi prasījumi, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, noilgst divu gadu laikā, ja likumā nav noteikts īsāks noilguma termiņš". DL 31.panta pirmā daļa

DL 149.p. *SKC – 667/2010; SKC- 363/2012 A.S. pret SIA "V.G.S.";*
"Jurista Vārds" Nr.48- 30.11.2010; Nr.41- 11.10.2011; EST C-350/06, C-520/06

- **1 gads**- DL 90.panta ceturtā daļa

- **3 mēn.**- no dienas, kad saņemts atteikums nodibināt darba tiesiskās attiecības, pārkāpjot atšķirīgas attieksmes aizliegumu. DL 34.pants caur DL 29.pantu.

{ 4 }

III Laiks procesuālo tiesību izmantošanai Tiesiskā stabilitāte

(Noilgums/ Prekluzīvie termiņi)

- 3 mēn. no dienas, kad uzzināja vai vajadzēja uzzināt par vienlīdzīgas darba samaksas pārkāpumu vīriešiem un sievietēm: DL 60.pants;
- 3 mēn. no dienas, kad uzzināja vai vajadzēja uzzināt par atšķirīgas attieksmes aizliegumu, nosakot darba apstākļus, profesionālo apmācību vai kvalifikācijas paaugstināšanu vai paaugstinot amatā: DL 95.pants;
- 1 mēn. no uzteikuma saņemšanas dienas darba devēja uzteikuma atzīšanai par spēkā neesošu: DL 122.pants vai no atlaišanas dienas citos gadījumos (DL 100., 113.-116.pants);
termiņa atjaunošana DL 123.p.;
- 1 mēn. -no uzteikumu saņemšanas dienas, ja, uzteicot darba līgumu pārbaudes laikā, pārkāpts atšķirīgas attieksmes aizliegums: DL 48.pants.

{ 5 }

III Laiks procesuālo tiesību izmantošanai Tiesiskā stabilitāte

(Noilgums/Prekluzīvie termiņi)

- 1 mēn. no arodbiedrības atbildes saņemšanas dienas, ja netiek dota piekrišana darbinieka atlaišanai: DL 110.p 4.daļa;
Arodbiedrībai ir pienākums laikus, bet ne vēlāk kā septiņu darbdienu laikā (..)informēt darba devēju par savu lēmumu
SKC-1175/2012 B.K. pret Rīgas Satiksmi; DL 16.panta 7., 8. daļa
Ja arodbiedrība 7 darbdienu laikā neinformē darba devēju -
prezumpcija par piekrišanu.
SKC-577/2009 R.M.S. pret Babītes pagasta padomi
- 2 gadi no pārmaksātās summas izmaksas dienas vai avansa atmaksāšanai noteiktā termiņa izbeigšanās dienas DL 78.p.
- 2 gadi no zaudējumu nodarīšanas dienas prasībās par zaudējumu atlīdzību DL 79.pants

{ 6 }

IV Darbinieka uzteikums

- DL 100.panta pirmā daļa (uzteikuma atzīšana par spēkā neesošu)

SKC-1074/2012 A.B. pret SIA "Tezei-S" (pārstāvja loma procesā)

SKC-1136/2012 I.B. pret Swedbank

DL 125.p 2.teikums- darba devējam ir pienākums pierādīt, ka, atlaižot darbinieku no darba, viņš nav pārkāpis darbinieka tiesības turpināt darba tiesiskās attiecības.

[7]

IV Darbinieka uzteikums

- DL 100.panta piektā daļa

Darbiniekam ir tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu, neievērojot šajā pantā noteikto uzteikuma termiņu, ja viņam ir svarīgs iemesls. Par šādu iemeslu atzīstams katrs tāds apstākļis, kas, pamatojoties uz tikumības un taisnprātības apsvērumiem, neļauj turpināt darba tiesiskās attiecības.

SKC-300/2011 K.O. pret AS „Diāna”; SKC-291/2011 G.S. pret “Mūsu māja”?

SKC-853/2011 N.T. pret AS “Dienas mediji”

Uzteikums izbeidz darba tiesiskās attiecības.

Darba līguma uzteikums ir darbinieka vai darba devēja izdarīts gribas izteikums (vienpusējs tiesisks darījums), ar ko tiek izbeigtas darba tiesiskās attiecības, respektīvi, šim gribas izteikumam ir tiesisko seku nodibinošs jeb konstitutīvs spēks (*skat. E. Kalniņš. Privāttiesību teorija un prakse.*)

V Darba līguma grozīšana

DL 97.p darba līguma grozīšana pusēm vienojoties
98.p. + 101.p. pirmā daļa +/ 134.p. ceturtā daļa

Normas mērķis:

- ne tik bargi sodīt (DL 101.p. pirmās daļas 1.-6.punkts)
- palīdzēt (7.-10.punkts)

*J.Pļaviņš „Kā interpretēt Darba likuma 98.pantu” (JV
10.09.2002.)*

- uzteikums + oferte

[9]

V Darba līguma grozīšana

- *SKC-490/2010 G.D. pret Staiceles domi*
- *SKC-1177/2012 VAS “Latvijas Pasts” pret M.J.*

Pazemināta amatā un divreiz samazināta d.a. (otrā reize- uz Ls 600).
Darba devējs: pašreizējam amatam atbilstošā alga ir Ls 350, sakarā ar
ko piedāvāti darba līguma grozījumi,- tā kā atbildētāja grozījumiem
nepiekrīt, tas ir pamats darba līguma uzteikumam.

DL 98.pants nav patstāvīgs pamats darba līguma
uzteikumam.

Tas darbojas tikai kopā ar DL 101.p.pirmo daļu.

[10]

VI Dubultās sodīšanas aizliegums

Ne bis in idem

- DL 90.pants- piezīme un rājiens.
- Darba līguma uzteikums nav disciplinārsods.
- Par vienu un to pašu pārkāpumu nevar piemērot disciplinārsodu un uzteikt darba līgumu

SKC-281/2011 V.O. pret SIA "Later Ltd"

SKC-660/2012 G.T. pret AS "Parex banka"

SKC-1256/2012 I.V. pret Ropažu novada domi

{ 11 }

VII Arodbiedrības piekrišana darba līguma uzteikumam

- DL 101.panta sestā daļa
- DL 110.pants

SKC- 341/2012 A.J. pret Jūrmalas domi (divu a-b biedrs). Vai darba devējs var izvēlēties a-b, kurā vērsties?

SKC-454/2012 D.R. pret AS "AB " ("nav informējis darba devēju par to, ka ir a-b biedrs"?)

SKC-261/2012 L.Z. pret Talsu novada domi (darba devējs domā vienu, bet ir cita).

SKC-1175/2012- B.K. pret SIA "Rīgas satiksme"- otrā a-b iestājas pēc uzteikuma saņemšanas.

- DL 110.p. trešā daļa: a-b piekrišana uzteikumam ir spēkā vienu mēnesi.

{ 12 }

VIII Izdevumu atlīdzināšana par juridiskajiem pakalpojumiem

- CPL 33.panta 3.daļas 1.punkts

Ar lietas vešanu saistītie izdevumi ir izdevumi par advokāta palīdzību

- SKC- 625/2010 B.J. pret SIA "Gardie Visdari"

Saeimas 2011.gada 21.jūlija balsojums

SKC- 377/2011 O.A. "pret AS "Latintertehserviss

SKC- 308/2012 B.J. pret SIA "Gardie Visdari"

{ 13 }

IX Problēmjaudājumi

(iespējamie grozījumi DL)

- Morālā kaitējuma atlīdzība- DL 29.panta astotā daļa. Citi gadījumi? (Civillikuma 1635.pants ? /DL 28.panta trešā daļa)
- Par uzteikuma formulējuma grozīšanu (DL 101.p.1.d.1.-3.p.)
- Par procesuālās kārtības noteikšanu, kādā darba devējs apstrīd darbinieka uzteikumu pēc DL 100.panta piektās daļas.
- Par DL 110.panta pirmās daļas papildināšanu gadījumos, ja darbinieks ir vairāku a-b biedrs.
- Par termiņa tecējuma apturēšanu prasības celšanai darbinieka darbnespējas gadījumā (DL 122.pants)
- Par noilguma termiņu atvaļinājuma piešķiršanai un kompensācijas izmaksai par neizmanto to atvaļinājumu (DL 31.pants) ?

{ 14 }